

A NOVA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZÓN

Na Cruña, ó mes, 40 cts.

Coste'un número 10 »

Fora, trimestre, 1'50 pts.

América, id. 2 »

Pagos adelantados

Redacción e Administración: REGO D' AUGA, 38, 1.º

Núm. 31

A CRUÑA 20 DE SETEMBRE DE 1917

O PROBE XAN, por Castelao

—N'ó Son por querer sere.... ¡Unha esmola!

A NOSA VISIÓN

FATALIDADE ASIMILISTA

COM'UNHA mala soma, com'a xenreira d'unha mala fada que sobre da España caera, o asimilismo foi o *leit motiv* que persidéu o absurdo proceso da historia peninsular. Il sigue sendo, aínda, o determinante d'actuación d'os políticos de Meseta. O insinño de cinco séculos d'artificiosa unidade a base do asimilación forzada nada dí ós nosos *desgovernantes*. O asimilismo, tendencia á simplificación, propósito sintético, redución á homoxeneidade do heteroxéneo e vario, é algo que predomina agora, como sempre predominou, no espírito castelán. A ninguén pode fuxírselle qu'iste espírito castelán é o que decote, hoxe coma onte, crêndo uns a todos os que integran a península, quixo faguer con eles un todo igual, armónico, sin diferenza algunha, ¡cal si fose obra practicable o fundir e xuntar o que, por condicións de raza, costumes, chan, lingua, etc., é tan oposto e contradictorio! Castela núcleo central d'ista obra, en ningún tempo rematada, que se chama España, foi a que infundeu o seu espírito á Península, e como en Castela o asimilismo é algo qu'está no ambiente, Castela erixida en directora dos destinos da Península foi a que levou o seu fondo sentimento asimilista ás costumes e a práctica do goberno e da política do Estado hispánico. O castelán, condicionado polo medio xeográfico no que se desarrolla, froito directo da terra na que foi nado, é dende o seu nacemento simplicista; a monotónía da terra hirta, sempre a mesma, semella habere modelado, com'unha vasixa impón a súa forma ó líquido contido nela, a y-alma do castelán, y-eisi o castelán é enemigo do complicado, do complexo, non-o concibe; a súa tendencia é simplicista e a simplicidade, como algún dixo, é incompatible co-a civilización. E sendo isto eisi, e habendo sido casteláns os que, século trais século, viñeron actuando na outa dirección dos destinos ibéricos, natural é que o seu instinto asimilista inspirase todol-os seus feitos, e qu'asimilación fose lei suprema que determinábase todol-os seus autos.

Mais é de ter en conta que o dito sentimento asimilista fita con prevención, como cousa de perigo, todo aquilo que significa intento de diferenzación, tendencia á variedade, arela de sere ceibe. E com'as diferentes nazionalidades qu'integran a Península son seres vivos, coexistencias cheas de enerxía no obstante a lousa de promo da hexemonía castelán que sobre d'elas pesou tanto tempo e aínda sigue pesando, chegou un momento, o actual, no que xa non podendo

resistire mais tempo e abalada a súa vitalidade, esmorecida tan soio, pol-os ventos da renovación qu'axitan ó mundo enteiro, pertenden libertárense d'aquela unificación—a unificación da morte—botando por terra o uniformismo fatal que hoxe existe, uniformismo que non é outra cousa qu'a castración d'enerxías das nazionalidades hispánicas e a súa anulación como seres vivos e cheos de vida.

Dícese qu'a liberdade colectiva é un postulado do moderno dereito. Contra isa afirmación, admitida no mundo enteiro, érguese o sentimento asimilista que perside a política española, e que si poido producir fastos memorabres d'épica grandeza non é menos certo que tamén deu lugar a desastres enormes, que aínda hoxe poñen xenreira no peito contra aqueles qu'os causaron. Pois si ben é verdade que mercede a il chegou a

XX

Inda hai parvos e ñorantes e per-soas de mala fe, que ó falaren de Cambó chámanlle separatistâ.

Antre aqueles—na crás que lle pareza menos aldraxante—está un desenterrado santiagués que non quixo morrer a tempo e sofre a pena de sobrevivire ó seu fracaso: o Sr. Barcia Caballero, bô médico antre os literatos e bô literato antre os médicos.

¿Cambó, separatista? Si separatista é quen sinte degoros de facer unha grand'España, pol-o erguimento das súas rexios, endeben.

Pro dígase sereamente: ¿Pode chamárselle separatista, sin mentir a sabendas, a un home que non soyo traballa fondonisimamente por organizar a España—xa a Cataluña non se pode tildal-a d'euísta—senon que aínda percúra con fe e entusiasmo, a xuntanza con Portugal, da que coída ño a Galicia?

Si isto é separatismo, ¿que é canto faise na Porta do Sol de Madrí, pol-os vellos e fracasados políticos? Si isto é separatismo, que non é o «encasillado» vergoñoso do ministerio de Gobernación.

XX

bicefala aguia de Castela—ave de presa ó fin—a domeñar baixo a súa pouta un continente enteiro ó que impuxo a súa lingua e as súas leises, non é menos verdade qu'as mesmas terras d'ise continente amóstranse hoxe ós ollos do mundo enteiro como definitiva condenación d'un sentimento, o asimilista, que querendo faguer d'elas unha nova Castela, soio sirvêu pra apresurar a hora da súa emancipación.

O asimilismo, pois, e algo que ficou no mais rotundo fracaso; pertendere qu'il siga informando as definitivas orientacións do Estado español e non soio absurdo, senón imbecil.

Os tempos van mais de presa que dinantes e os acontecementos precipítanse. Hoxe, a vitalidade dos núcleos nazionales que fan España, e cada vez mais rotunda e mais forte; ó milagre contribuyeu d'un xeito decisivo o fracaso do asimilismo, que despois de tanto tempo d'ensayo resulta mais desaxetado que nunca pra rexire a dinámica do organismo ibérico. O asimilismo é o recuar, a reación, e o mundo, lonxe de voltar no seu subir progresivo, camiña cada vez con movemento mais aceleirado ó seu perfeccionamento, perfeccionamento que, n-iste caso, será o abranguer unha vida libre pr'as nazionalidades, na cal, dona cada unha dos seus destinos, poidan todas fraternalmente, agarinosamente, desenvolver as súas actividades con liberdade prena e sin vasallaxe e sumisión a unha determinada, como agora sucede, que iso non soio é indigno sinón intolerabel.

RAMÓN VILLAR PONTE.

XX

UNHA BAIXEZA

O Sr. Francisco Camba, rogou ao consello da Irmandade da Fala da Cruña que lle permitira asistir ao xantar íntimo c'o que aquela entidade agasallou a don Francisco Cambó no Pasaxe, na compañía de D. Rodrigo Sanz.

Rogouno con fondo encarecemento. Como se lle tivera advertido que era cousa d'intimidación, que non podía levar á prensa, il prometeu non dicir nada. Dou palabra de sere discreto. Non iba como xornalista. Seu ouxeto era oubir ao ilustre *leader* do rexionalismo catalán na palabra íntima. Tanto rogou e tanto prometeu, coma cabaleiro, o non sere indiscreto, que por educación somellante intruso foi admitido onde non tiña papel.

Faltou á súa palabra. Ofendeu ao ilustre político. Puxo nos labres do Sr. Cambó, n'un artigo que publicou na *Voz de Galicia* cousas absurdas que aquel non dixo. Dixo tamén cousas aldraxantes pr'os dinos membros do consello da Ir-

mandade da Fala, crebando as leises da hospitalidá e da fidalguía, logo de aproveitárese, aínda, d'unha cea costeada pol-o Sr. Cambó.

Un home eisí queda descalificado. Un home eisí é merecente do noso desprezo. Abusou da confianza. Seu xeito foi rufianesco. Non ten desculpa. ¡Imbécil!

E abonda xa de falar de tal suxeto. Quen non sabe de correución nin de delicadeza é un disgraciado. ¡Non afondemos en vidas e milagres! Pol-as suas obras conecerédelos...

* * *

O Sr. Cambó mandou a *La Veu de Catalunya* o seguinte telegrama: «No caso de sere recollidas pol-o Goberno ou

a prensa as manifestacións que m'atribuíe un xornal da Cruña, autorizo pra desmentilas.»

¡Erguédevos!

¡Ey! gallegos despertade! que xa empezan a cruxir as cadeas que nos cinguen pra non deixarnos fuxir.

Com'esta terra n'hay outra é doce o noso falar ¿queredes ou non queredes esa cadea crebar?

Se desta xeira dormides non debedes olvidar ¡que seredes sempre escravos, pra nunca poder loitar!

B. VARELA.

A Cruña, 10 Setembro do ano de 1917.

ESPERTANDO Á CONCENCIA HISTÓRICA GALEGA

O NACIONALISMO NA NOSA MÚSICA

GALICIA, primeira monarquía española, dimpois da decadencia romana! Berce de discretos reises que velaron pol-a tua lingua nativa, arte e institucións. Patria dos Alfonsos VI e VII e de Sancho (que falou, escribiu e mandou falar e escribire oficialmente en galego) e d'Alfonso X, que sin sere nado na nosa terra, soio empregaba o castelán pr'os seus estudos, falando, escribindo e entendéndose pra todo sempre en galego. deica cando dirixíase á Virxe...

Galicia, cujos primeiros elementos musicas e de perceptiva—amóstranno libros d'arte, códices e coleccións—che se deben a ti en grandísima parte. Galicia, espiña dorsal da música española, refuxo e custodia antano do saber e da inspiración musical dos pobos grego, xudío e árabe. ¿Non és merecente de que na España seriamente che s'estude, reconecendoche a supremacia á que tes dereito pol-a tua historia?

Por mor da absorbente unidade, baix'o pendon de Castela, o arte nacional, antre nos foi cousa morta. Socede c'o arte o mesmo que d'o idioma: impúxose un (sin que por ilo deixárase de botar man de moitísimos elementos das literaturas rexionás), e perténdese parvamente que o arte tamén sexa un, pro esquecendo o elemento rexionalista, que na música, percisamente, e a nota d'ise arte único.

Por iso, pol-a mal enxerguida centralización que na España impera, fallos estamos de música sinfónica, orquestal; porque antre nos: o non eisiste.

Dentro d'un Estado, calquera que iste seña, non hai, non pode habere arte sinificadamente nacional; e moito menos aínda na España, onde os rancos característicos da sua riquisi-

ma música, son, com o todos sabemos, moitos moitísimos.

Galicia ten que voltar pol-o seu. Galicia a primeira monarquía española, a da lingua literaria por eiscelenza, é tamén, coma dixemos denantes, a espiña dorsal da música española.

C'o xurdimento da sua pintura ten que vire apareltado o rexurdimento da sua música.

VARELA SILVARI.

Convénnos unha xuntanza estreita con Portugal. Galicia ganará con ela no senso económico, no senso político e no senso histórico da reivindicación de gran raza oxe esnaquizada por fondos erros seculares. Comprétanse os intreses materiás portugués-galaicos. Comprétase a y-alma común, latexante na lingua.

Comprétase o degoro «atlantista». O desenvolvemento da persoalidade galega pode ser camiño cheo de luz patriótica que leve á España á conquerire unha gran xuntaza ibérica. Pangaleguismo, panlusitanismo: eiquí tendes as novas verbas d'unha nova e outa política.

Galicia é unha rexión incompreta. Portugal un Estado tamén incompreto. O Miño ollado sereamente non nos parez unha fronteira. Portugal chama a Galicia. Galicia chama a Portugal. ¡Oh España! Estes chamamentos non póden perdérense no ar morto da vella política.

Un bispo e un pintor falan en galego

O Sr. Bispo de Tui, D. Manoel Lago González, un dos homes mais cultos do Bispado español, fai pouco con motivo d'unha invitación que lle fixera a *Irmandade da Fala* da Cruña pra que honorase c'a su perencia o homenaxe c'o que aquela entidá lembrou ô ilustre Said Armesto, mandounos unha carta, escrita en galego, da que son istes trechos:

...«Con vostedes traballo, o que podo no meu canto, pol a fala benta das *Cántigas de Santa Maria* e dos *Cancioneiros*.

Galego de corazón e de nacimiento, saúdo ôs bos gallegos das *Irmandades*,

† MANOEL, BISPO ELEUTO DE TUI.»

* * *

Pol-a sua parte, o insine pintor Francisco Llorens contestou a unha carta que no nome das *Irmandades da Fala* lle dirixira o Primeiro Conselleiro da da Cruña, com'adesión, ô xantar co que o agasallaron seus ademiradores, n'istes termos enxebres:

«Sr. D. A. Villar Ponte.

Moi distinguido señor e amigo: A sua carta de agarimosa felicitación y-o saúdo das *Irmandades da Fala*, de Vigo, Monforte, Santiago, Ferrol y-a Cruña, que vosté representa con tantos entusiasmos e que pol-a mediación de vosté toman parte no actual rexurdir artístico de Galicia que é pra todos nós redención e consolo, échenme de agradecemento pol-o que sinifica e pol-a forma aloumiñeira de espresión, que está en todo d'acordo cos meus sentimentos de namorado das grandes meiguerías con que a nosa terra nos engayola.

Por eso lle rogo que me faga o favor de aceptar os meus agasallos de gratitú e me dispense a mercede de trasmitilos a aquelas *Irmandades* que de modo tan eficaz cumpren o seu deber de «galleguización dos gallegos.»

Aproveito esta ocasión pra ofrecerlles a todos vostedes os mais sinceros testimonios da miña devoción e do meu agradecemento e teño moito gusto en repetirme ás suas ordes moi afeuto e reconocido.»

FRANCISCO LLORENS.»

* * *

O noso idioma vaise erguendo e enobrecendo. Xa o non empregan samente aquiles que desexan facer rir con porcadás; xa non ten cultivo soio no xardín da poesía. Xa vai servindo pra eispresare xeitos da y-alma, momentos de espiritualidade outa nos que a concencia da raza lostreguea, pra alumear horizontes d'espranza, que falan de xornadas trunfales do porvire.

O Bispo de Tui, un cume da Irexa española, cando d'honorar a un xenio trátase, con san orgulo fala en galego.

Un pintor, cheo de loureiros, cando se festexa o éisito do gran Certáme pictórico galego, tamén nos di o que sinte no noso e no idioma de seu.

Facendo por que xeneralícese o exemplo, axiña a nosa cultura oxe esvaída e esmorecente, escrava de pensamentos istranos, ficará conquerindo un xurdimento autónomo, base da arelada programación da nosa carta «d'independenza inteleutual.»

D'UNHA CONFERENCIA

Olland'o nacionalismo na nosa pintura

DISFROITAMOS dos beneficios da paz, á hora mesma na que as maiores porcións da humanidade, as mais cultas e mais ilustres, sofren fondas miserias. Tan horrible catástrofe, na que finaránse sin dúbida moitas cousas que tiñamos por fundamentas, merecería sere maldecida por todo corazón honrado si no fondo do seu propio horrorre o non parecéranos descubrirre que estamos asistindo a unha crisis de crecemento do espírito humán, e que, esmorecida ista arripante pesadilla que oxe nos asoballa, vivirán vida dina d'homens civilizados un número maior d'almas das que tiñan vivido deica agora. Tal é o noso destino. Todo milloramento da humanidade, significa un mundo de dôres e unha fervenza de sangue.

Os que oxe vivimos, temos que falarmos d'isto. Canto no mundo eisiste na hora d'oxe, sinte gravitare sóbor da sua eisistenza o peso da loita; o camiño que as cousas de todo orde han seguire o día de mañán fíxanse oxe nos campos da guerra. Esta guerra determinará os destinos de moitas xeneraciós humanas... D'ela s'os nosos ollos acertan a ver craro, parez que ten de xurdir o reconecemento e o respeto da persoalidade e dereitos dos pobos; de todos: os grandes e groriosos e os pequenos e esquecidos. Alguen dixo xa que o que a Revolución francesa significou pr'á autonomía política e civil do individuo home, significarayo ista guerra no que fai á libertade do individuo pobo. Cada nación, cada grupo d'homens axuntados pol-o tripre ño da raza, da terra e do sangue, desenrolará libremente, según os íntemos ditados do xenio de seu, suas facultás xenuinas, enxebres, as notas verdadeiras do seu xeito, pra vivire a prena eisistenza da que o fagan merecente suas virtudes vitás. Que isto ten de sere eisí, amóstranolo o feito de que no corazón do home ningún sentimento e oxe tan forte com'o nacionalismo. El dentro do noso país, cada día son mais graves, mais axiñosos os problemas que topan á cuestión da vida das varias rexións; das varias naciós, din outros.

...Pol-o meio do arte repersentano sempre seus degoros, suas arelas aquiles pobos que por calquer caosa o non desfroitaban de preuitude de vida. ¡Oh, o arte pôdebos sere moi perigoso! S'eu fora un tirán, quizais mais que os revolucionarios lles teme-se os poetas...

RAMÓN M.ª TENREIRO.

Este numero de A NOSA TERRA, foi levado á censura

A filla do Rey

por Ramón CABANILLAS

I

Murcha, o mesmo que unha rosa pol-a xiada tolleita, a filla do Rei morría d-unha pauliña segreda.

Por pregoneiros y-editos chamados a toda presa, ó rexio pazo chegaron, das máis apartadas terras, curandeiros, adiviños, físicos, sábeos e meigas... os que se creban a chola buscando a virtú das herbas, revolvendo libros vellos e no estúdeo das estrelas.

Abofé que daba enoxo o que fixeron con ela. Medicina, desconxuros, ansulla de pita negra, herba-rata, pan de sapo, rogativas e novenas, emplastos na rabadilla e cocimentos de xesta... todo foi de balde. A forza de remédeos, a princesa quedou pior que denantes, máis molida e máis enferma.

II

Nos lindeiros d-aquel reino, no corruncho d-unha aldea, por aquel entón vivía unha velliña, tan vella que xa arrolaba no berce un netiño d-unha neta.

Soupo o caso que revolta trayía a nazón enteira, e sábea en cousas da vida co esa fonda sabedéncea que nos dan os moitos anos cando trayen longas penas, sin andar con requilorios, premisos nin reveréncias, perguntando pol-o Rei como si fora un calquera, un día, escaleira adiante, entrou no salón de audéncea sin medo, c-o mesmo xeito que entraba na súa eira.

Nunca foron os homildes, moito máis si son da aldea, xente vista con bos ollos dos que os reises arrodean, teméndolle á vós honrada que, c-o amarguexo das queixas, os crímenes dos señores

deixe nas rexias orellas, y-ó vel-a nosa velliña tan repolida e tan tesa querían botala fóra y-en pouco estubo o fixeran.

Entrou o Rei n-aquel intre e cando reparou n-ela escomezou a falarlle:

—Ti que trayes, miña vella?

—Ñor, díxome un veciño que tel-a rapaza enferma d-un mal que naide adiviña e que sendo, como era, branca com-as albas neves con fazulas de cereixa, da noite para a mañán trocouse, ¡a probe! amarela com-unha xemiña de ovo, com-as froes da toxeira...

—Non te engañou.

—Pois, verás, como eu xa son máis que vella, e sei os bois con que labro, e teño tataranetas, e vinlle os cornos ó demo e sei de que pé coxea...

—Boeno, boeno. Fala craro que non estou para lerias. Qué rayo queres?

—Escoita:

quero que me dés licéncea para levarme a rapaza, e xuro que hei de trayercha tan forte e sán com-un buxo; com-unha mazán, bermella; brincadora com-un ledo toroutou de castañetas.

—Pero, muller, ti estás tola. Cando ni os sábeos acertan...

—Non lle fai. Teño a ventaxa de ser vella e ser labrega e no-hay sábeo que se poña diante d-esas duas cencias; sei o que pasa nos pazos anque vivo antr-as ovellas, e teño espranza n-Aquel que lle pon rabo as cereixas. Quedou o bo Rei sospenso; e, con legría da vella, dimpóis de pensalo un pouco, dixo con vós firme: ¡Seya!

III

Non quixo a vella levar do pazo coches nin bestas, nin hondeiros nin señores nin paxes; nin camareiras,

y-un pouco en carros de bois
que topaban nas veredas,
logo a pé, dimpóis en burro,
o mesmo qu-ela viñera,
ós nove días entróu
na súa chouza d-aldea
levando da man a nobre
e mimosiña princesa.

«Santiño en onde te poño»
a velliña, a toda presa
proparóu o millor coaito
para acomodo da nena.

Mercóulle uns zoquinos novos
o primeir día de feira,
feitos de pau d-ameneiro
e de coiro de xuvenca;
cangóu na contraventana
unha xaula de canelas,
c-unha parexa de xilgaros
brincadora e cantareira;
truxo da vilz un espello
que lle costou tres pesetas,
d-eses espeliños craros
que fan rir canto refrejan;
enchéu todol-os corrunchos,
as pareds y-as vidreiras,
de pucheiros nos que a feixes
prantou, en frores y-en herbas,
todo o feitizo dos prados
e toá a gala das veigas;
manóu vir dedales, panos,
aguas, encaixes, trenzas,
fio e total-as crases
en arretes e madeixas,
leto branco com-a neve
d' mellores tecedeiras,
epra remate, unha xoya
de foi o pasmo d-aldea:
unha máquina noviña
das que din de cadeneta.

Y-abrindo a casa á saúde

que viña da carballeira
nos rayos do sol, no aire
e no arume das roseiras,
frente ós xilgaros cantores,
ó pé da ventana leda,
a velliña de este conto
sentóuse, y-a carón d-ela
puxo a princesa doente
pra ensiñala a costureira.

IV

Como acabóu esta histórea
ben adiviñar se deixa.

Pespunteando mantelos,
chambras e panos de seda,
ribeteando refaixos
y-enchendo os dengues de trenzas,
a nena tornóuse rosa
roxiña, cheirosa e fresca.

Foi á fonte y-ó muiño,
bailóu en ruadas e festas,
divertéuse pol-o entroido,
confesóuse na coaresma.
tivo mozos,—máis d-un cento,—
foi c-o gando, pañóu herba...
sin máis voltas: fixo a vida
de total-as costureiras
e cando volvéu ó pazo
toleaba pol-a aldea.

O conto é vello. No hay
quen de sabido no-o esquenza.

Pero o que non saben moitos,
y-é xusto e bo que se seipa,
é que se volvéu a moza
tan ridora e brincadeira,
—si se lle dá creto a un libro
topado n-unha arca vella,—
que foi esta princesiña
a que inventóu a pandeira.

Non facemos detallada ista reseña porque
xa se ten publicado nos xornás.

* * *

Don Francisco Cambó é, quizais, a per-
soalidade mais outa da actual España políti-
ca. Quizais o escultore da gran Iberia do
porvir. Tamén o úneq estadista «europeo»
que eisiste oxe antre nos. Si tedes falado
algunha ves co as pirmeiras figuras políti-
cas españolas e logo tivéchedes trato con
Cambó, ouservariades unha fonda diferen-
cia: Cambó o non é soio o talento añado n'unha
gran cultura utilitaria, disciplinada pr'ós fins
que propónse abranguere; é, o mesmo tem-
po, un carácter, unha vountade d'enerxético
esceucional. O mar da pasión no que se re-
frefa o ceyo dos concementos, que todo
home púbrico leva dentro de sí, n'iste non
morre endexamais sóbor d'areas, senon que
rompe contra de rocas. N'ilo, quizais, di-
frénciese fondamente d'outro Francisco catalán:
Pí Margall, e d'outro Francisco andaluz:
Giner de los Ríos. Cambó, tampouco
é, como din moitos, home aspro. Ten cor-
dialidade baril, rexa. E inda a quenes non
fosen amigos d'il nos ideás, atrainos e enga-
yólaos pol-a forza da suxestión que exerce.
E unha outa personalidade sustantiva.

Cambó oferceu ás *Irmandades da Fala* o
apoio de Cataluña para traballar pol-a re-
dención da terra. Como resulta da sua visi-
ta, cando fique o actual estado de cousas,
quedou acordado o faguer na Cruña, Santia-
go e Vigo tres grandes autos de propagan-
da, base d'outras campañas, nas que toma-
rán parte ilustres personalidades bascas ec
atalás. Daránse tamén conferencias de carácter
económico adicadas ós nosos capitalistas.

E entón é cando a y-alma galega, que o
ilustre *leader* do rexionalismo da irmá maior
Cataluña, coida viva, agardamos que terá de
pórse en pe, cansa xa d'axionllárese.

Séipanno nosos amigos e irmans: axiña
chegaré o momento de loitar rexamente, no
terreo cívico, co a axuda d'ises dous gran-
des pobos que se chaman Cataluña e Bas-
conia, pol-o rexurdimento hispano.

Saudamos en D. Francisco Cambó, con
saudo que nos sal da y-alma, o mestre do
patriotismo, da cidadanía, do direito, da li-
bertade; o home mais «europeo» que temos
conecido.

* * *

Nosos amigos de Cataluña, axiña nos
agasallarán c'unha edición d'as poesías mais
patrióticas da inmortal Rosalía Castro, feita
pra regalárnola sin ideía de lucro.

Tamén teñen mentes de tragner solene-
mente a gran coroa artística da que xa
temos falado, pr'ô moimento da insine au-
tora de *Follas Novas*.

A nosa gratitude vértese n'istes berros
ateigados d'amore:

¡Visca Catalunya! ¡Terra a nosa!

CAMBÓ EN GALICIA

O viaxe do Sr. Cambó á Cruña e a outras
poboacións galegas, coidamos que seña
froitífero. O ilustre viaxeiro, que pousaba
por ves pirmeira na nosa terra, o chegare
à cidade herculina recibiu moitos saudos
telegráficos e telefónicos das *Irmandades da
Fala* da rexión.

O Consello da *Irmandade* cruñesa fíxolle
un recibimento garimoso. Canda o señor
Cambó viña o culto e simpáteco pirmeiro
tenente alcalde do Municipio de Barcelona.
D. Xavier Calderó, curmán do senador pre-
sidente da Asambleia de parlamentarios
Sr. Abadal.

Moitas sinificadas persoas da Cruña fono
o Hotel onde hospedouse o admirabre po-

lítico, c'o ouxeto de darlle a benvida. Co il
fixeron intervius un xornalista d'*El Noroes-
te*, outro do *Ideal Gallego*, e os correspon-
sáes d'*El Liberal*, e *Heraldo de Madrid*,
e d'*El Día*, e d'*El Imparcial*. Ningún
redautor de *La Voz de Galicia*, coma
redautor, celebrou interviu c'o ilustre rexio-
nalista.

O Consello da *Irmandade* cruñesa, aga-
sallouno c'unha xira o Pasaxe. Logo visitou
a Exposición d'arte galego, e pol-o derra-
deiro foi saudar ós Amigos da Fala no seu
domicilio, onde fixo unha formosa improvi-
sación que lle valeu moitos aprausos e vivas
a Cataluña. Tamén faloron, no noso idioma,
os Sres. Villar Ponté e Sanz (D. Rodrigo).

Carta aberta á Condessa de Pardo Bazán

ILUSTRE inimiga: No xornal madrileño *La Nación* leín un artigo seu, falando do certame d'arte galego da Cruña, que coido cheo d'errros. E como ise artigo refrexa algo do que xa vostede dixera na derradeira conferencia que dou na cidade herculina, non podo deixar de saírl'lo camiño, con moito respecto, ende ben, mais con outa sinceridade sinxela.

Un día falou «Angel Guerra» de que vostede non sentía a rexión, de que vostede ollando a rexión «cerebralmente» co iste xeito levábaa ás súas notables cuartillas. O marco da rexión—o xuício d'aquél escritor—parecía estreito, xa que cobizaba unha fama e unha gloria universás, postas ó dorso d'un título de Castela. Vostede ben sabe que un portugués ilustre—nado preto da nosa terra—Eiça de Queiroz, chegou ó corazón d'Europa que é o mesmo que ó de tod'o mundo, sin saír das entranas da raza nin do idioma que c'o noso s'afunde.

Pro da raza queremos falare. Vostede erguendo un prexuício que non cadra ben c'os seus talentos, o mesmo na conferencia da Exposición que no artigo de *La Nación* unifica, «porque sí», que é a maior razón de quenes ningunha teñen, a y-alma ibérica. Vostede refírese sempre a unha raza común hispana, da que total-as manifestacións rexionás d'orde artístico non son senón xeitos d'estructura accidental. Pra vostede comenza a habere unha escola de pintura galega, que no fondo é española e que sin a tradición pictórica española non eistiría.

En serio, centificamente, señora condessa e ilustre inimiga, eso é difizle de proba. E quizais, ollando ben, non seña mais que un lugar común valeiro. Teño pra min que o galego, por exempro, non ten c'o andaluz ou o castelán—influencias d'hexemonia pentasencular e de cruzamentos parciais a unha veira—unha somellanza antropolóxica tan íntima coma c'o irlandés e o portugués. A nosa conformación craneal, o noso xeito espiritual imposto pol-as características fisiolóxicamente específicas, dónannos unha personalidade feita da natureza que nos alonga e nos diferencia pol-a raíz, dos mais habitantes da España. E o que decimos dos galegos, dito queda tamén de bascos e catalás, con relación a casteláns, andaluces, etc.

E sendo eisi, inda que non eistirán tradicións pictóricas gloriosas na España, sempre que houbese en Galicia homes concedores da técnica da pintura—por ter vivido no extranxeiro—a Exposición d'arte galego que oxe todos festexamos e aloumiñamos porque engayolou noso orgulo nacionalista—do nacionalismo do arte fala o culto escritor

Ramón M. Tenreiro—, podería eistir o mesmo, ou millor aínda, quizais. ¿Onde queda, pois, aquilo do infruxo d'unha raza común?

Si a pintura e a escultura son sentimento e emoción postos ó servicio da técnica, denantes de nada, fora d'aquél tributo que ó comunismo da civilización rinden todol-os pobos, como dixo Guyan, ó ser difrentes dos alleos nosos pintores, xa que nos seus lenzos a vibración interna correspóndese co a que de fora lles chega por concerto de quen é fillo do ambiente co ambiente, ¿qué infruxo de raza fantásteco pode asinalarnos Doña Emilia?

Non; Galicia eiste con total-as características d'unha nacionalidade mais acusada que a de moitos Estados nacións.

A condessa de Pardo Bazán non quere reconecer isto, e por non reconecelo, desbótase da realidade. E chega a dicir, no mesmo artigo de *La Nación*,—imponendo sua teoría—quv a moza do pano amarelo do lenzo nomeado «Parolando» de Sotomayor, sin pano e c'un nimbo tras a testa somellaría unha mística con recendo de santidá.

Isto xa nos parece o colmo do erro. Porque si a imaxe d'unha moza galega que parola, vivindo nos ollos picareiros unha pasión humana co'a forza da xuventude que impón o instinto fisiolóxico, pode trocárese, sin mais que deixala sin pano, n'unha imaxe de santa, hai que convir n'unha d'istas duas cousas: que as mulleres de Galicia son inespresivas,

antinaturás, ou que Sotomayor fixo un cadro sin valimento.

I-entón, fixéronna boa, cantos loubaron a inspiración do mestre autor do «Rapto de Europa.»

Queda xa descarregada nosa conciencia. Desimule o estrevimento que supoñen istas liñas, feitas de presa, nosa ilustre inimiga a quen lle bico os pes.

A. VILLAR PONTE.

TEÑAMOS XEITO E BÓ TENTO

OS COROS GALEGOS

Os coros galegos, porpagadores da música enxebre, multiplícanse. En Santiago organízase un que levará o nome de «Queixumes dos pinos.»

Na Cruña, vai xurdir outro nomeado «Froita nova.» Quizais a moda entre por moito en todo isto. Quizais algunha d'istas simpáticas entidades teñan curta vida: com'a das rosas. Non importa. Con'as rosas, mentras duren farán un labor ló: o d'enchere de recendo enxebre os aires das nosas cidades corrompidas pol-o centalismo.

Pro hai que termar d'unha cousa: de non caere no eterno cativo costumetan de nos, que consiste en matar todo pol-aruíñ competencia. O mesmo as industrias que o comercio, que a política e o arte. A contra de B. Fulano contra de Zutano. U partido contra d'outro. Unha tenda frent d'outra tenda. O abafante e maldecido individualismo do que imos ategados e queé noso «mal cativo» benficioso pr'ós despeos eni-

PINTORES D'ALMAS

SOTOMAYOR

Diante dos seus lenzos,
que son maravilla da maor maravilla,
crédes ver trunfantes todol-os cobizos
da nosa Galicia.

Cos pinceles máxicos
saca da paleta tales meiguerías,
que asomella que os vellos petrucios
y-as mozas garridas
son corpos con almas
e corpos con vida.

As xentes labregas do chau arzuano
parecen de carne, pois cando nos miran
mesmo pestanexan,
e nas súas sorrisas
terven as retrancas
e desfáise a montós a malicia.

Coidades ás veces que queren falarvos;
pensades axiña
que hastra vos entenden

e vos acarían;
védelas correndo camiño da feira;
atopádelas indo pr'a misa;
con elas andades
pol-a romería,
dispois de que xantan
no sobrado que está ond'á cociña;
os ollos da nena do pano amarelo
danvos tal ledicia,
tanto vos enchouchan
e vos enfeitizan,
que aínda non sabedes si alá dentro d'eles
hai candores ou hai picardías.
¡Os grandes misterios
dos grandes artistas,
que cos seus pinceles
non remexen cores nin pintan,
sinón que fan almas con anacos quentes
de carne e de vida!

Do libro *Terra a miña*, prúsimo a publicarse.

ELADIO RODRÍGUEZ GONZÁLEZ.

migos que colleitan froito do crásico «divide e vencerás.»

Tíñamos na Cruña, «Cántigas da Terra»: un coro que debutou con bô éxito, que conquireu e conquire grandes trunfos, que chegaría—e desexamos que chegue aínda— ás outuras da gloria, E xa a polilla da cativa cubiza pertende raer n'el, levando a algúns descontentos a facer outro coro. Isto parezmos pouco xeitoso, nin miga serio. Isto amosra que moitos, escravos da sua fachenda, non se decataron aínda de que a actual hora histórica de Galicia, é de xuntanza, d'estreita xuntanza, e non de cativas envexas.

E coidamos que fallan ô patriotismo esgrevio os que pertenden—Deus lles conserve o gusto—traguer â feira froita nova furada pol-o verme da desunión.

Eisí non se vai a ningunha parte; ou, ende mal, vaise camiño do ridícolo e do derradeiro discreto.

E pol-o d'oxe, abonda. Poñemos a man na chaga.

Peneirando...

XA sabemos quen é *Apolo Serdan*, ise homiño tan fallo de gracia e de sal coma cheo do espírito da pesadez, que no *Ideal Gallego* pespuntea de cando en cando.

Apolo Serdan é Andrés A. Polo. Un polo pior que Peyrolón, que, xa desfeito o anagrama—¡mal pocado!—non ten nada d'apolineo.

Apolo Serdan é un bô siñore nado en Salamanca, que oxe pon as posadeiras como canónigo no coro da catedral de Santiago.

Un siñor de Salamanca que quer definir o noso rexionalismo, logo de poñer en práctica aquilo de «as canoxías galegas pr'ós castelás».

Porque d'isto temos moito que parlar. Porque en Santiago coma n'Ourense, os cabildos veñen sendo unhos tristes focos de desgaleguización, que magoa noso patriotismo.

¡Oh, os opresores do clero galego!, de que falou Correal.

E chistoso o que socede c'o *Ideal Gallego*. N'el tolérase que difinan o noso rexionalismo pra poñernos no ridícolo, un canónigo de Salamanca e un xornalista de Cuenca.

Porque un xornalista de Cuenca foi o que tratou —¡pobriño!—de contradicire as doutrinas nacionalistas de Cambó.

Home, vaian a facer pespuntes â sua terra. De bufonadas xa vimos cansos.

El Ideal Gallego quere un rexionalismo monárquico e confesional, que acougue, cando mais, n'unha descentralización ademistrativa.

Isto é canto ocúrreselle opoñer ô pensamento de Cambó, ô nacionalismo catalán e ô nacionalismo galego.

Pí Margall dixo que perfiría unha monarquía federal a unha república unitaria.

Os do *Ideal Gallego*—tribuna de rexionalistas de Cuenca e Salamanca—qneren, pol-o visto, denantes que unha Galicia redimida, sexa co'a Monarquía ou co'a República, unha Galicia escrava pro monárquica.

Monárquica e confesional. Unha Galicia soio pra algunhas dereitas.

Os que non sexañ monárquicos e confesionas, non poden sere bos galegos.

Pensando como no século XIII.

¡Canta pobreza d'espírito!

La Voz de la Verdad de Lugo—culto, valente xornal catóico—rebateu todas istas parvadas d' *El Ideal*.

O Sr. Burgos—ministro de Gracia e Xusticia—na abertura dos Tribunás, condenou o rexionalismo, oficialmente.

E un caso d'aurora boreal.

Dino d'añadirse ô de Romanones cando lle dixo a Cambó no Congreso que non se podía falar d'autonomía nas Cortes.

Como nos tempos das Colonias.

E ben visto que a nova política ten de sere periférica. A da Meseta quebróu.

Burgos, Cuenca, Salamanca, Guadalaxara... ¡Layos d'ultra tumba!

O Sr. Landín, da cidade do Lérez, fixo unha interviú con Cambó.

Cambó díxolle que o pirmeiro que debe facerse en Galicia é fomentalo noso idioma, pois o que oxe ocorre na patria galega, ocurría en Cataluña a comenzos do século XIX, pro a forza de traballar no campo das letras e das artes. chegou aquí pais á ter coma predileuta a fala catalana.

Vede o comentario que á esto lle pon Landín:

«¡Demasiado!—dicíamos nós, oindo ô Sr. Cambó producirse en aspro catalán cada vez que trocaba suas verbas co'as do seu acompañante Sr. Calderó».

¿Demasiado, Sr. Landín?

Demasiado é o que vosté lle fai dicire a Cambó sóbor de Besada. Cambó non falou de Besada o que vostede dí, e que logo reproduxo «candidamente» *El Noroeste*, da Cruña.

De Besada ten o mesmo conceuto que nós. ¿E de vosté? De vosté xa sabe que é dos que poñen unha vela ô agrarismo e outra vela ô besadismo. Pol-o que poida tronare.

E xogos con duas baraxas, non.

Ô *Diario de Pontevedra*—xornal de gran circulación na provincia de Riestra, 500 exemplares,—facemoslle a figa.

En troques gabamos ô valente *Progreso*.

No ano 1913, c'unha colleita regular, valían os cen kilos de trigo de Castela, 29 pesetas. N'iste ano, c'unha colleita das millores de que se ten lembranza, non habendo exportación valen 42 pesetas, no lugar de produción.

¿Por qué? Porque os trigueiros casteláns, en beneficio de qués ben sacrificada Galicia dend'antigo, adícanse â acaparación.

¿Qué por culpa d'eles rube o pan e pode habere fame en España?

¿Por algo temos o réximen centralista!

¡Isto crama ô ceyo!!

LIT. E IMP. ROEL.-CORUÑA.

Faise cárrego de toda cras de traballos gráficos, en imprenta, litografía e fotograbado, así coma sellos de caucho

A Papeleira Galega

FÁBRICA DE BOLSAS DE PAPEL DE TODAS CRAS FOTOGABADO

BARRERA, 7

A CRUÑA

Teléf. 434

NOVO LIBRO

Da Terra asoballada

POESÍAS

DE Ramón Cabanillas

De venda en total-as librerías e na administración d'*A Nosa Terra*.

Prezo: 1'50 ptas.

FRÁBICA MECÁNICA :: DE CALZADO ::

— DE —

ANXEL SENRA

RÚA XUAN FLÓREZ

Depósito: Cantón Grande, 15

A CRUÑA

FILLOS DE A. BARCELÓ (S. en C.)**MÁLAGA**

Cosecheiros, esportadores de viños seleitos da España, oxén, anisados, ron, coñac, etc.

Son os únicos donos das marcas de moito creto e sona chamadas

ANÍS DOUS MONOS**RON LA LUCÍE****OXÉN SUPERFINO**

Pra encargos, na Cruña, rúa do Orzán, 144

Automovilistas:

As mais fortes, millores e mais económicas cubertas, son as

PALMER

Depósito xeneral en Galicia.

Real, 20 -- A Cruña

BALDOMIR

Pôrase axiña a venda unha nova colección de melodías inspiradas en poesías de Rosalía, Curros, Cabanillas e Rey Soto.

LABREGOS:

Si queredes encoutar a peste das patacas, vacelos (vides), hortalizas, etc., e dobrar a colleita d'aqueles pro **SULFATO DE COBRE**

Pedide prezos e condicións ós

Grandes Almacés de Ferretería, Vidros e Pinturas

DE

Romero Hermanos

Concepción Arenal, 1 e 3; Iglesia, 90 e 92, e Canalejas, 77

FERROL

H. LA PALOMA

— DE —

Ramón Morandeira

Este espréndido establecemento, situado no mais céntrico da poboación, axeitado á outura dos millores da sua cras, conta con espazosas e aireadas habitazons, boa e abundante mesa, un servizo puntual i esmerado, e asistencia facultativa pol-o enxebre e renomado doutor A. Otero.

Fonte de San Antón, 20 - Santiago

LEUTORES:

Quen queira ter un traxe bóo e xeitoso, e que lle coste pouco diñeiro, qu'ó faga na xastaría de

Xosé Varela

CIRCO, 16-BAIXO - VIGO

FÁBRICA DE BISELAR, GRABAR E DECORAR CRISTAL

Espellos de Venecia e de tocador, lisos e biselados.

Rótulos grabados e vidreiras artísticas.

Lúas de grandes tamaños e grosuras.

Vidros impresos e de total-as cras.

Baldosas pra pisos.

Narciso F. Pereira

ORZAN, 76 E SOCORRO, 37 E 39

A CRUÑA

Farmacia da Silva

PATENTES NAZONALES I-ESTRANXEIRAS

SURTIDO COMPRETO

Silva -- A Cruña

Os esquisitos VIÑOS do

VALLE DE MONTERREY - Oupense

véndense na rúa da Franxa, 41

Probádeo, os que gustedes d'un bon viño de mesa.

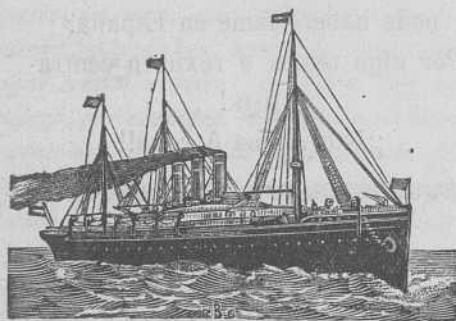
NAZONALISMO GALLEGO

A NOSA AFIRMACION REXIONAL

(2.ª EDICION)

Libriño ben imprentado nos modernos talleres da «Voz de Galicia» con xuícios e opinións de Rodrigo Sanz Porteiro, Banet, Fontenla, Calvo, Casares, etc., por Antón Villar Ponte.

Véndese a 50 céntimos. — Os pedidos faránse ó autore, no Rego d'Auga, 4-1.º — Cruña. — Os suscritores d'este boletín poderán adquirilo á metade do prezo sinalado.

COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

SERVICIOS DIREITOS DENDE O PORTO DA CRUÑA

LINEA DE HABANA E VERACRUS

Prezo en terceira â Habana	Ptas. 293'60
» » Veracruz.	» 313'60

Facilítanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba pol-o prezo de Ptas. 35.

Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.

Para toda clás d'informes sóbor de datas de saída, precios do pasaxe e tipos de flete, dirixirse ó seu Consignatario

D. Nicandro Fariña

Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

NOTA. — Quedan sin efecto total-as tarxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.